

בעזה"ש"ת

שז"ת גורארי'

מאסף שאלות ותשובות
שנשאלתי ועניתי בקצירת האומר
כפי אשר חנני השי"ת

מאת

הרב אלי' יוחנן

בלא"א מו"ר הרב נתן ע"ה

גורארי'

הרב הראשי לחולון

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים וארבע לבריאה
חולון ארה"ק

עם הספר

בתודה ושבח להשי"ת הנני מוציא לאור בזה את הכרך הראשון בסדרת הספרים 'שו"ת גורארי', אשר כשמו כן הוא מהווה מאסף של שאלות ותשובות שנשאלתי במהלך השנים.

בשנת תשל"ו נשלחתי על ידי הרבי לארץ הקודש כחלק מקבוצת 'השלוחים לארץ הקודש'. מספר שנים לאר-מכן, התמניתי לרבה של שכונת 'קרית שרת' בחולון.

באחת השנים אמר לי המזכיר הרה"ח ר' בנימין קליין ע"ה שהמזכיר הרה"ח ר' חיים מרדכי אייזיק חדקוב ע"ה מחפש אותי. כאשר נכנסתי אליו, הוא אמר לי מספר הוראות בקשר לרבנות. בין הדברים הוא שאל אותי האם אני כותב את התשובות, והסביר לי שכוונתו בכתבת התשובות היא לכתוב את המראי מקומות, המקורות והציונים של הספרים המובאים בתשובות.

ואכן, מאז התחלתי לכתוב ולציין את המקורות ומראי המקומות, ומתוך כך הצטברו אצלי תשובות רבות אשר מובאים עתה בספר הנוכחי.

כמו כן, במסגרת תפקידי כרב הראשי לחולון ת"ו וחבר בי"ד של רבני חב"ד נשאלתי לא אחת בשאלות שהופנו אלי מצד אנשים שונים בכלל, וחסידי חב"ד בפרט, בנושאים הקשורים להלכות הנוגעות בחיי היום-יום ובמנהגי וייחס רבותינו הקדושים נשיאי חב"ד לעניינים שונים. אופן העלאת השאלות היה בו כדי להעיד על חוסר בהירות מצד השואלים בקשר להתנהגות המעשית בחיי היום-יום ולחוסר ידיעה להתייחסותם של רבותינו נשיאינו.

אי לכך, ובעקבות בקשות רבות, מצאתי לנחוץ להעלות על הכתב את מקצת מהשאלות השונות בעט סופר, ולברר את מסקנת הדברים הלכה למעשה.

בחלק זה הובאו תשובות ובירורים קצרים הנוגעים בעיקרם למעשה ביום-יום, וכל אדם יוכל למצוא בהם עניין.

בין הנושאים שזכו לסקירה ובירור בספר זה ישנם סוגים שונים:

(א) שאלות כלפי הלכות ברורות אשר נקבעו בידי כ"ק אדמו"ר הזקן נ"ע וזכו להתייחסות ברורה ב'ספר המנהגים - חב"ד'.

ב) שאלות שאין אודותם פסק ברור בכתבי רבותינו נשיאינו, ובספר זה הוצע ברור למעשה הנלע"ד.

ג) כמו כן, חלק מהשאלות עוסקות בהבדלי מנהגים, ובספר ישנה סקירה ובירור המנהגים השונים אשר יסודות המנהגים כולם בהררי קודש.

חשוב לציין שבספר זה הובאו שאלות קצרות, שיכולים לשמש לעזר לציבור הרחב. אי"ה שאלות נוספות במתכונת זו יובאו בכרכים הבאים.

.

ומחובת הלבבות יפעלו הפעולות, לתת הודי' להקב"ה שזיכני להיוולד במשפחה רמת המעלה (נינים ונכדים למהר"ל מפראג זי"ע, ולגדולי חסידי חב"ד ליובאוויטש לדורותיהם עד כ"ק אדמו"ר הזקן), לאבי מורי עטרת ראשי, הרב החסיד רבי נתן ז"ל, אשר מסר נפשו על חינוך ילדיו, ברוב חסדיו עם הכלל ודבקו ברבינו הקדוש כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו.

אמי מורתי היקרה מרת שיינא טעמע (בת הרה"ג הרה"ח ר' אליעזר קראסיק ז"ל) שטרחה בנו טרחות רבות. כי חמין ושמן שסכתנו הם הם שעומדים לנו, מתוך אמונה הנסוכה בלבה, חיממה לנו את הלב בחשק והתלהבות לעבדו בלבב שלם, לגדול בתורה, חסידות ויראת שמים.

שבזכותם ובברכות של כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו, זכיתי לישיב על כס הרבנות בעי"ת חולון ת"ו, להיות לאילנא טבא, שממנו ישקו העדרים ללמוד תורה ודעת לרבים - שלי ושלכם משלהם הוא.

ונוות ביתי תחלק שלל, רעייתי היקרה הרבנית רבקה תחי' בת הרה"ח ר' דוד ומרת צבי'ה ברווון ז"ל, לה ההערצה וההוקרה על שהיא לעזר רב במלאכת הקודש בעול הרבנות וכתבת הספרים.

ויהי רצון שלא תמוש התורה הזאת מפינו ומפי זרענו עד עולם, ונזכה לקבל פני משיח צדקנו בקרוב ממש.

כ"ט כסלו, נר חמישי של חנוכה, תשפ"ד

אלי' יוחנן גורארי'

בלא"א מו"ר הרב נתן ז"ל

תוכן

סימן י' • אמירת 'ה' שפתי תפתח'
לשליח ציבור בקול רם או בלחש? .. לד

סימן י"א • השוכח 'ותן טל ומטר' בליל
ז' מרחשון..... לז

סימן י"ב • תפילת השליח ציבור מתוך
סידור ובעיניים עצומות..... לח

סימן י"ג • אמירת קדיש בעמידה
וברגליים צמודות..... מז

סימן י"ד • עמידה או ישיבה בחזרת
הש"ץ..... מב

סימן ט"ז • אמירת תחנון כשנמצא חתן
בבית-הכנסת..... מד

סימן ט"ז • נפילת אפים במקום שאין
ספר תורה..... מז

סימן י"ז • מקום אמירת 'לדוד ה' אורי
וישעי' בתפילה..... נ

סימן י"ח • אמירת 'עלינו לשבח' עם
הציבור..... נב

סימן י"ט • צירוף קטן להשלים מנין. נד

תפילין

סימן א' • חציצה בתפילין באמצעות
מים..... יד

סימן ב' • כריכות התפילין..... טו

סימן ג' • חליצת תפילין של ראש וטלית
ביד שמאל..... יח

סימן ד' • חליצת תפילין בראש חודש
שבט..... יט

סימן ה' • חליצת תפילין קודם הברית
מילה..... כב

סימן ו' • תפילין שנפלו לארץ..... כד

שחרית וענייני תפילה

סימן ז' • תפילה ללא גרביים..... כח

סימן ח' • אמירת מזמור לתודה בישיבה
או בעמידה..... כט

סימן ט' • ג' הפסיעות שלפני
התפילה..... לא

סימן ל' • עלייה למפטיר באמצע קריאת שמע ..... עח

סימן ל"א • פתיחת הספר תורה בעת קריאת התורה ..... עט

שבת

סימן ל"ב • מספר הנרות שהאישה מדליקה בערב שבת ..... פב

סימן ל"ג • אישה שאינה נמצאת בביתה - כמה נרות שבת עליה להדליק?.... פד

סימן ל"ד • בגדי שבת ובגדי חול ..... פו

סימן ל"ה • טלית נאה לשבת ולימות החול ..... פט

סימן ל"ו • דין 'הוצאה' בכפתור נוסף התפור לבגד ..... צא

סימן ל"ז • תפלת מוסף לפני תפלת שחרית בשבת ..... צב

סימן ל"ח • נוסח הקידוש בליל שבת ..... צד

סימן ל"ט • כוס של קידוש ..... צו

סימן מ' • קבלת כוס הקידוש מאחר ..... צז

סימן מ"א • עשיית רושם עם הסכין על החלה קודם הברכה ..... צט

ברכת כהנים

סימן כ' • ישיבה בעת ברכת כהנים. נח

סימן כ"א • אופן אמירת 'כהנים' על ידי השליח ציבור ..... ס

סימן כ"ב • ברכת כהנים במקום שאין כהן ..... סב

סימן כ"ג • הזן ששכח ולא קרא לכהנים ..... סד

סימן כ"ד • אמירת 'כהנים' כאשר יש כהן אחד גדול והשני קטן פחות מ"ג שנים ..... סה

סימן כ"ה • עליית הכהן לדוכן בשעת ברכת כהנים - האם צריך דווקא מקום גבוה? ..... סז

קריאת התורה

סימן כ"ו • החזקת העץ חיים בעת הברכה ובעת הקריאה ..... ע

סימן כ"ז • מנהג העולה לתורה אחרי שעלה ..... עב

סימן כ"ח • הסתכלות בחומש עלידי הבעל קורא בעת קריאת התורה ..... עד

סימן כ"ט • עלייה לתורה לסב ונכד בזה אחר זה ..... עו

ראש השנה

סימן נ"ב • זמן אכילת תפוח בדבש.....קכב

סימן נ"ג • אמירת תשליך במקום שיש בו דגים.....קכד

יום הכיפורים

סימן נ"ד • הנחת מפה על השולחן ביום הכיפורים.....קכח

סימן נ"ה • תקיעת שופר בסיומו של יום הכיפורים.....קכט

סוכות

סימן נ"ו • החלפת ערבות בכל יום בחול-המועד סוכות.....קלד

סימן נ"ז • אופן העמידה בעת הנענועים.....קלה

סימן נ"ח • לקט דינים בהלכות סוכה.....קלז

חנוכה

סימן נ"ט • 'בימי מתתיהו בן יוחנן כהן גדול' - מי הי' הכהן הגדול, מתתיהו או יוחנן?.....קמ

סימן מ"ב • יארצייט שחל ביום שבת.....קא

סימן מ"ג • אמירת 'אתה חוננתנו' במוצאי שבת.....קג

סימן מ"ד • הרחת העשן מנר ההבדלה.....קה

סימן מ"ה • הטלת מים אחר ההבדלה.....קז

סימן מ"ו • להשקות יין הבדלה לשומעים.....קח

סימן מ"ז • שתיית כוס של הבדלה על ידי נשים.....קי

סימן מ"ח • המנהג לספר סיפור על הבעל שם טוב או להזכיר אותו במוצאי שבת.....קיב

קידוש לבנה

סימן מ"ט • אמירת "שלום עליכם" לג' אנשים ב'קידוש לבנה'.....קטז

סימן נ' • אמירת 'עלינו לשבח' אחר 'קידוש לבנה'.....קיז

סימן נ"א • קידוש לבנה בבגדים נאים.....קיט

ענייני בית־כנסת

סימן ס"ט • כלי בית הכנסת -
קדושתם.....קסו

סימן ע' • כתיבת שם של אישה על
פרוכת של ספריתורה.....קסח

סימן ע"א • 'מגן דוד' על שער בית
כנסת.....קע

סימן ע"ב • קבלת תרומה מנכרים לבניין
בית הכנסת.....קעא

אכילה ושתיה

סימן ע"ג • אכילת לב של בהמה
ועוף.....קעד

סימן ע"ד • אכילת עוף עם דגים...קעה

סימן ע"ה • שפיכת מים לפני
שתיה.....קעז

סימן ע"ו • מים אחרונים בכלי
כסף.....קעט

צדקה

סימן ע"ז • שליחות מצוה בצדקה. קפב

סימן ע"ח • אופן נתינת צדקה
בעמידה.....קפד

פורים

סימן ס' • אכילת פת בסעודת
פורים.....קמד

סימן ס"א • 'שהחיינו' על משלוח
מנות.....קמו

סימן ס"ב • משלוח מנות ואין המקבל
יודע מי שלח לו.....קמח

פסח

סימן ס"ג • דיבור באמצע אמירת ההגדה
בדברים שאינם מעניינה של ההגדה קנ

סימן ס"ד • שתית ד' כוסות בליל הסדר
ללא אמירת הגדה.....קנב

ל"ג בעומר

סימן ס"ה • שבחי רשב"י.....קנו

'הגומל' ו'הטוב והמטיב'

סימן ס"ו • ברכת הגומל בשעת קריאת
התורה.....קס

סימן ס"ז • ברכת הגומל לאיש במקום
אשתו.....קסא

סימן ס"ח • ברכת 'הטוב והמטיב' לאב
ולאם בלידת בן.....קסב

סימן פ"ח • עמידה לפני הנשים בחזרה
מלוויה והליכה באותה הדרך בחזרה
מלוויה.....רט

סימן פ"ט • עניית אמן לאחר נישוחם
אבלים.....רי

סימן צ"י • קבורת איש אצל אישה זרה
זה אצל זה.....ריא

סימן צ"א • הדלקת נר (תמיד) בתוך י"ב
חודש לעילוי נשמת המת.....רטו

סימן צ"ב • לקיחת דבר מבית
האבל.....ריח

סימן צ"ג • לתקוע מסמר במקום שישב
שם האבל.....רכא

שונות

סימן צ"ד • אין אדם לומד תורה אלא
במקום שליבו חפץ.....רכד

סימן צ"ה • ההנהגה ביום הולדת
השבעים.....רכה

סימן צ"ו • הזכרת החולה בשם
אמו.....רכז

סימן צ"ז • כיסוי הראש במרחץ
ובמקווה.....רכט

סימן צ"ח • 'מושב ע' ועומד מהר
סיני'.....רלא

ברית מילה

סימן ע"ט • אופן ההזמנה לברית
מילה.....קפו

סימן פ' • אכילה קודם הברית.....קפח

ספרי תורה ומזוזות

סימן פ"א • מזוזה כסגולה
ולשמירה.....קצב

סימן פ"ב • מצוות כתיבת ספר
תורה.....קצד

סימן פ"ג • מקום קביעת המזוזה...קצה

קשה לשכחה

סימן פ"ד • הסרת שני לבושים
יחד.....קצח

סימן פ"ה • הנחת הבגדים תחת
הכר.....ר

סימן פ"ו • שינה בגרביים קשה
לשכחה.....רב

ענייני אבלות

סימן פ"ז • תלישת עשבים בבית
הקברות.....רו

סימן ק"ב • שילוב אצבעות שתי ידיים
 זה בזה.....רלו

סימן ק"ג • שם שניתוסף לאדם - הוא
 השם העיקרי.....רלט

סימן צ"ט • נטילת ברכת פרידה
 פעמיים.....רלב

סימן ק' • נתינת טבעת מהכלה
 לחתן.....רלג

סימן ק"א • סמיכות מאמרים של אישים
 מנוגדים.....רלד

תפילין

סימן א' חציצה בתפילין באמצעות מים

"ופשוט שהנוהגים כן. צריכים לנגב המקום היטב, אי משום כבוד תפילין, ואי משום שהמים אפשר שהם מפסיקין, ובעינין שהתפילין יהיו על בשרו ממש, דומיא דבגדי כהונה (ערכין ג, ב. כמ"ש הרא"ש סי' יח) וכו".

וראה בספר אות חיים ושלום (להאדמו"ר ממונקאטש, סי' כז, ס"ק ג) שכתב: "וראיתי בכתבי אאזמור" הגה"ק מו"ה שלמה זי"ע (בשו"ת שם שלמה) שכתב בזה "על דבר יראי ה' הטובלין קודם התפילה ועל ראשם במקום השערות הנחת תפילין נשאר לח זמן מה אחר הטבילה, וקשה לנגב היטב בידו, והאריך בפלפולא הרבה בזה, והעלה להלכה דבתפילין של יד כיון שכתוב על ידך... יש להחמיר לנגב היטב ממים שנמצא עליו להחמיר מספק שמא גם מים חוצץ, מה שאין כן בתפילין של ראש. אף דצריך שלא יהא חוצץ, מכל מקום כיון דבעלמא לא חייץ [חוצץ] גם בתפילין לא חייץ [חוצץ]".

למעשה: את היד צריך לנגב ממים לפני הנחת תפילין של יד, וכן כדאי גם הראש.

נשאלתי: כשיוצא בבוקר מהמקוה ומיד מניח תפילין, האם צריך לנגב את הראש והיד ממים שנשאר שלא תהי' חציצה?

תשובה: כתב אדה"ז בשלחנו (סי' כז סעי' ז): "יש אומרים שצריך שלא יהא דבר חוצץ בין התפילין לבשרו שנאמר על ידך, משמע על ידו ממש בלא חציצה בינתיים. והוא הדין בתפילין של ראש, צריך ליזהר בדבר שלא יהא שום דבר חוצץ בין תפילין לשער, ועפר או כנה מתה נקרא חציצה, ולכן יש נוהגין לרחוץ מקום הנחת תפילין של ראש וכו".

ה"ש נוהגין לרחוץ מקום הנחת תפילין של ראש" הוא השל"ה הקדוש (מסכת חולין, שער האותיות, עמ' קיב, א, ד"ה כתב אבא) שכתב: "וטוב ליקח מים לרחוץ מקום הנחת תפילין קודם הנחתם, לפי שהם דבר שבקדושה, צריך אתה לקדש את עצמך, וכבר ידעת אמרם ז"ל (בפרק רבי אליעזר דמילה) תפילין צריכין גוף נקי כו".

החיד"א בברכי יוסף (סי' ז"ך סעי' א) כתב והוסיף לשל"ה הק':

סימן ב' כריכות התפילין

ומשמשה אליו בכריכה זו, לכן אין כאן גנאי כלל לספר תורה בכריכה זו ואדרבה זהו כבודה, משא"כ הרצועות שאינם משמשים כלום להבתים בכריכה זו). ויש אומרים לכורכן על שם כנפי יונה".

בספר מנורת המאור (לרבי ישראל אלנקווה, פרק התפלה, הלכות תפילין, עמ' 70) כתב: "ונהגו העם לכרוך אותן [הרצועות] ככנפים, זכר לאלישע בעל הכנפים". (ראה שבת מט, א). ועל דרך זה איתא בספר מנורת המאור (הוצאת מוסד הרב קוק, תשכ"א, עמ' 443).

בספר דרכי חיים ושלוש (להאדמו"ר ממונקאטש, מצות תפילין, אות פו, עמ' מג) כתב: "כרך הרצועות בשני צדדי התפילין על התיטורא (ולא בעיגול וכריכה מלבד התפילין), וכריכה כזו מזה ומזה בשני צדדי התפילין חשוב כורכן ככנפים". (עיין מזה באות חיים סי' כח ס"ק א ובסי' כה ס"ק ב)

הנה כתב לי ידידי הרה"ח ר' מנחם מענדל גרונר שי': "בזמן הבר מצווה שלנו לימד אבא [הרי"ל גרונר] ע"ה איך לקפלן בשני הצדדים כל בית

נשאלתי: איך כורכין הרצועות על קופסת התפילין, "של יד", ו"של ראש"?

תשובה: בספר מטה משה (דיני ציצית ותפילין והנחתן, אות כו, עמ' מה) וז"ל: "מעשה וגזרו על ישראל שלא להניח תפילין, והי' אלישע בעל הכנפים לובש. פעם אחת חזוהו השומרים, והי' תפילין בידו ובראשו, וכיון שראו אותו נוטלן מעל ידו ומראשו ונותנן בחיקו, אמרו לו מה בחיקיך, אמר להם כנפי יונה, ונעשה לו נס ונראו להם ככנפי יונה, ונמלט מידם, ועל כן קראוהו אלישע בעל כנפים (שבת מט, א). וכתב בספר מוסר (פ"ד מאמר תפילין) על כן נהגו לכורכם ככנפים זכר למעשה אלישע בעל כנפים".

והמג"א (סי' כח ס"ק ד) כתב: "נהגו לכורכן ככנפים על שם כנפי יונה, ואין להניח הרצועות על הבתים".

בשו"ע אדה"ז (סי' כח סעי' ז) כתב: "כשמקפלן, לא יכרוך על הבתים אלא על הצדדים (ואינו דומה למטפחת שכורכים על הספר תורה, מפני שהמטפחת נעשית שומר להספר תורה

שאלות ותשובות גורארי

תפילין

ומזה יוצא גם כן שאינו כורך הרצועה על הקשר יו"ד של יד שקדושתו חמורה יותר, שיהא היו"ד [הישראל] למעלה וכמ"ש בשלחן הטהור סעי' ג, לקט הקמח סי' כז ס"ק פ בשם ילקוט אברהם בשם ד"ח מצאנז.

לאידך מצינו בספר מקדש מלך (ח"ד, מעשה רב - מפ"ה השמועה, הנהגות, אות מח, עמ' תצ"ה) שכתב: "בהתוועדות חסידים גילה המזכיר הרה"ח ר' בנימין ירחמיאל שי' הלוי קליין על הנהגת הרבי בקיפול התפילין אחר הנחתם, וז"ל: רובא דרובא לא קיפל התפילין, בדרך כלל הי' מניחם בלי לקפל בשקית. ובפעמים שכן קיפל, אז, כמדומני שהרצועות של תפילין של יד היו על צד א' [ולא על הקשר] ותפילין של ראש על שני צדדים".

והנה בספר היכל מנחם (ח"א עמ' רט) - יחידויות - כתב:

א. הבחור י. זלמנוב: ברצוני לשאול איך לכרוך את הרצועות התפילין - על צד אחד (של הבית) או על שני הצדדים?

כ"ק אדמו"ר שליט"א: על שני הצדדים - על שם "כנפי יונה" - וכן הי' נוהג כ"ק מו"ח אדמו"ר בזמן שהי' כורך התפילין בעצמו...

בנפרד. וסיפר לנו שבשנת ההסתלקות של כ"ק אדמו"ר הריי"צ נ"ע, הרבי התפלל בקומה שנייה ולאחר התפילה כשחלץ התפילין הוא קיפל הרצועות על שני הצדדים על כל בית של ראש ושל יד. הרה"ח ר' אברהם זיסקינד ע"ה שאל את כ"ק אדמו"ר איך זה שמכסים את היו"ד של יד? וענהו מה אעשה שאדה"ז כתב בשו"ע שצריכים לקפל הרצועות ככנפי יונה".

וכן הוא כתב בספר שבח יקר (קיצור הלכות תפילין, עמ' 46): "שמעתי מהרה"ח הרי"ל גראנער שי' [ע"ה] ששמע מכ"ק אדמו"ר מוהריי"צ לכרך ככנפי יונה הן על השל יד והן על השל ראש".

וכמו הוא בספר ימי מלך (ח"ג פרק עשרים, ביקור היסטורי בפריז, הנחת תפילין כיצד, עמ' 984-986) אך שם מסופר (איך מרוויח שאינו נכרך על היו"ד): "לפני נסיעתו הביא הרבי שליט"א את התפילין שלו והראם לפני הרה"ת שניאור זלמן בוטמאן והרה"ת ר' בצלאל ווילשנסקי ז"ל... כ"ק מוהריי"צ - סיפר הרבי שליט"א - מקפל את התפילין "של יד" כ"כנפי יונה" משני צידי ה'בית', כשהקשר שמוט ממקומו ליד ה'בית' והוא מאחורי הרצועות. כלומר, הרצועות משני צידי ה'בית' והקשר לצד ימין של הרצועה...".

מכל הנ"ל נפקא, דדעת כ"ק אדמו"ר היא: (א) ד"בשל ראש" צריך לכרוך הרצועות משני צדדיו של המעברתא.

והנה ב"של יד": מהרי"ל גרונר ע"ה ומהמסופר בספר "ימי מלך" משמע דכורכין כנפי יונה אף ב"של יד". וכן משמע ממה שמביא בהיכל מנחם. ולאידך, מעדות הרב בנימין קליין ע"ה יוצא דב"של יד" כורכין מצד אחד (ולא על הקשר).

בקשר לכריכה על ה"י"ד", מדברי הרי"ל גרונר יוצא דכורכין הרצועות אף על ה"י"ד. וכן משמע (במקצת עכ"פ) מהמובא בספר 'היכל מנחם'. מאידך מ"ימי מלך" יוצא דכורכין הרצועות על התיטורא, כשהקשר שמוט ממקומו ליד הבית, והוא מאחורי הרצועות.

ג. הבחור י.י. זלמנוב: (בהמשך לשאלה הקודמת - ס"א): האם מותר לכרוך הרצועות על הקשרים?

כ"ק אדמו"ר שליט"א: בשל ראש - אסור, אלא מניחים את הקשר באמצע. ובשל יד אין מדקדקים. - לפועל לא ראיתי איך נהג כ"ק מו"ח כי אם בתקופה שלא הי' כורך התפילין בעצמו.

ידוע שע"ד מה שנאמר לא יזח החשן מעל האפוד כך לא יזח ה"י"ד מעל התפילין, ועל כן נוהגים רוב העולם לחתוך בהשיידיל [תיבת הכיסוי] של התפילין של יד פינה מיוחדת [=י"ד]. כן הוא בתפילין שלי - אך בתפילין של כ"ק מו"ח אדמו"ר לא ראיתי כן.